

Калаур І.Р.¹⁻². <https://orcid.org/0000-0003-1736-6175>
Огнистий А.В. ³⁻⁴ <https://orcid.org/0000-0002-4748-1900>
Огниста К.М. ³⁻⁴ <https://orcid.org/0000-0001-8636-6027>

ЗАХОДИ НАЦІОНАЛЬНОГО ОЛІМПІЙСЬКОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНИ ТА ОЛІМПІЙСЬКОЇ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ, ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

¹Тернопільське обласне відділення національного
олімпійського комітету України

²Західноукраїнський національний університет

³Тернопільський національний педагогічний університет ім.
Володимира Гнатюка

⁴Тернопільське обласне відділення олімпійської академії
України

Анотація. У публікації розкривається система заходів національного олімпійського комітету України та олімпійської академії України спрямованих на освіту та виховання молоді.

Ключові слова: спорт, олімпізм, виховання, освіта

Annotation. The publication reveals the system of activities of the National Olympic Committee of Ukraine and the Olympic Academy of Ukraine aimed at education and upbringing of young people.

Keywords: sport, olympism, upbringing, education

Актуальність. У XXI столітті цінується людина, яка не тільки озброєна новими знаннями, але і вміє їх застосовувати для вирішення проблем, що виникаючих в швидко мінливому середовищі зокрема, та у світі загалом.

Виклики сьогодення олімпійської освіти у розв'язанні питань освіти та вихованні сучасної молоді.

Олімпійський рух має масу сучасних викликів (проблем). В умовах військової агресії зростає роль правильного їх трактування та розуміння та донесення до молоді – формування їх світогляду.

Ключовими з них можна вважати наступні:

- політизація;
- націоналізм;
- расизм;

- комерціалізація і професіоналізація;
- допінг;
- маскулінізація;
- насильство;
- дискримінації в освіті та спорті та ін.

Найбільш проблематичним викликом є політизація олімпійського руху та спорту загалом. Ключове питання у освіті – а як правильно донести до свідомості української молоді дану проблему та позицію нашої держави та національного олімпійського комітету України.

Розглянемо історичні передумови означеної проблеми.

Барон П'єр де Кубертен дотримувався концепції **«Спорт поза політикою»**, проте як показує практика проведення Олімпійських ігор, політика завжди втручалася і буде втручатись у справи спорту. Згідно Олімпійської хартії, Олімпійські ігри *«... об'єднують спортсменів-любителів усіх країн у чесних і рівноправних змаганнях. По відношенню до країн і окремих осіб не допускається ніякої дискримінації за расовими, релігійними або політичними мотивами»* [1].

МОК (Міжнародний олімпійський комітет) протягом багатьох десятиліть намагається дотримуватися цього принципу. Водночас, протягом останніх років діяльність МОК поступово політизується, що призводить до неоднозначного тлумачення олімпійських принципів. Про це свідчить виступи Томаса Баха на різних заходах, упродовж яких він висловлювався про таке: *«...Спорт повинен бути політично нейтральними, але спорт не може бути поза політикою. Тому Олімпійський рух повинен мати, одночасно, і автономію, і партнерські відносини з політикою»*. *«...Цього можна досягти шляхом діалогу та взаємної поваги між Олімпійським рухом і державними органами на всіх рівнях...»* [2].

Про політизацію спорту також свідчить зокрема Резолюція, що була прийнята консенсусом та підтримана 173 державами-членами на 76-й сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку 3 грудня 2021 року під назвою *«Побудова мирного та кращого світу за допомогою спорту та олімпійських ідеалів»*. Резолюція закликала дотримуватись Олімпійського перемир'я для Олімпійських та Паралімпійських ігор у Пекіні 2022 року за сім днів до початку Олімпійських ігор, 4 лютого 2022 року, до семи днів після закінчення

Паралімпійських ігор, церемонія закриття яких відбулася 13 березня 2022 року [3].

Томас Бах «...Погроза бойкотом Олімпійських ігор, яку, за нашою інформацією, наразі розглядає НОК України, суперечить основам олімпійського руху та принципам, які ми відстоюємо. У цьому відношенні НОК України, безумовно, не має підтримки або солідарності з боку переважної більшості учасників олімпійського руху. І як показала історія, попередні бойкоти не досягали своїх політичних цілей і слугували лише для покарання спортсменів бойкотуючих НОКів» [4].

НОК України цілком справедливо вказує світовій спортивній спільноті на недопустиму «нейтральність» спортсменів рф. Адже прапор МОК білого кольору нейтральний. Саме тому не можуть під прапором МОК виступати спортсмени країни, яка веде військову агресію проти мирної країни.

Цей прапор має використовуватися лише у випадку, коли країни об'єднуються або розмежовуються мирним шляхом, або прихищають олімпійський біженців.

А чи потрібен спорт, змагання та спортивно-масові заходи в загалі?

П'єр де Кубертен з цього приводу зазначав: «Сьогодні, як і в минулому, вплив спортивних змагань може бути і позитивним, і негативним, це залежить від їх використання та напрямку розвитку. Спорт може викликати як найбільш благородні, так і найбільш нищі почуття; він може розвивати безкорисливість і жадібність; може бути великодушним і продажним» [5].

Поставимо собі запитання: «У чому важливість олімпізму та спорту?».

У цьому аспекті потрібно звернутись до явище яке отримало назву «Кубертенівський Олімпізм». Кубертен розглядав спорт як багатогранний чинник, який впливає на особистість. Вважав, що заняття спортом повинні бути об'єднані з культурою і освітою, повинні бути доступні для всіх, а не тільки для тих, хто здатний показувати високі результати. Він віддавав велике значення благородному змагання, в якому не головне перемога, а велика перемога над собою, боротьба з самим собою для вдосконалення.

У 1912 році вперше до програми Олімпійських ігор увійшов творчий конкурс — Мистецькі змагання. Твір Кубертена «Ода спорту» («*Ode to Sport*») отримав золото у категорії «Література» Мистецькі змагання входили до складу сучасних

Олімпійських ігор в перші роки їх існування, з 1912 до 1952 року. Змагання були частиною початкових задумів засновника олімпійського руху П'єра де Кубертена. Медалі вручалися за твори мистецтва, що були пов'язані тематично зі спортом, змагання проводились в п'яти категоріях: архітектура, література, музика, живопис і скульптура.

Але у чому важливість спорту та змагань?

Можливо як, зазначав український педагог Василь Сухомлинський, що «не можна перетворювати спорт зі способу фізичного виховання дітей у спосіб боротьби за особистий успіх, не можна ділити дітей на здібних і нездар до спорту, не можна розпалювати нездоровий потяг навколо боротьби за гідність школи» [6].

Мета дослідження. Теоретично обґрунтувати і визначити шляхи вдосконалення впровадження олімпійської освіти у навчально-виховний процес, як компонент освіти та виховання молоді.

В ході рішення означених завдань були використані такі **методи дослідження:** теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел.

Вирішення мети проходить у ході плану наукових досліджень регіонального відділення Олімпійської Академії України у Тернопільській області та творчої наукової лабораторії фізичного виховання, спорту та олімпійської освіти «СОКРАТ».

Результати дослідження. Напрямки освітньої діяльності НОК України та олімпійської академії України у реалізації завдань освіти і виховання молоді зображені на рисунку №1.

Рис. 1. Напрямки освітньої та виховної діяльності НОК України

Розглянемо основні дефініції дослідження.

«Олімпійське виховання» – процес цілеспрямованого і систематичного впливу суб'єкта виховання на об'єкт в інтересах розвитку якостей, що відповідають меті і завданням виховної системи «Олімпійська педагогіка», або більш специфічне приближене до спорту - виховання спортсмена, який не тільки здатний показувати високі результати, а й представляє собою особистість, яка має яскраво виражену гуманістичну спрямованість [7].

«Олімпійська освіта» - розділ педагогічної діяльності, зміст якого сприяє залученню молоді до гуманістичних ідеалів і цінностей олімпізму, або педагогічна діяльність, що здійснюється в рамках олімпійського руху і пов'язана з його метою і завданнями [8].

Хто співпрацює з освітою?

1. Національний олімпійський комітет України [9].
2. Олімпійська академія України [10].
3. Комісія: олімпійська освіта та культура [11].

Розглянемо основні заходи з популяризації олімпійської ідеї та підвищення освіченості та вихованості дітей:

OlympicLab. З положенням про OlympicLab можна ознайомитись за посиланням: [12].

Олімпійський урок. Олімпійський урок – щорічне спортивне свято, що проводиться за ініціативи Національного олімпійського комітету України.

Завантажити положення можна за посиланням: [13].

Олімпійський день. Завантажити положення можна за посиланням: [14].

Вже стало доброю традицією в усьому світі до дня заснування Міжнародного Олімпійського Комітету (23 червня 1894 року) відзначати Олімпійський день. Олімпійський день – це родинне свято спорту, де кожний знаходить собі заняття до душі та зможе відчувати себе справжнім олімпійцем.

Свято спорту проходить на центральних вулицях міст, в парках, дитячих таборах, на стадіонах різних регіонів, таким чином охоплює всю Україну.

Наряду з пересічними громадянами в Олімпійському дні беруть участь й ушановані спортсмени, Олімпійські чемпіони та призери, тріумфатори світових і європейських першостей.

Якщо стан здоров'я або відсутність обов'язкової медичної довідки не дозволяють усім бажаючим взяти участь у

легкоатлетичних забігах, то можна долучитись до численних конкурсів, вікторин та розіграшів.

Всі учасники можуть знайти для себе щось корисне і долучитися до олімпійських ідей та цінностей.

Олімпійський тиждень. Завантажити положення можна за посиланням: [15].

DO like OLYMPIANS Завантажити положення можна за посиланням: [16].

Олімпійське лелеченя. Завантажити положення можна за посиланням: [17].

Цьогоріч фінальну частину олімпійського лелеченя Тернопільщини приймала загальноосвітня школа №10 м. Тернопіль - школа сприяння олімпійській освіті, школа де навчались учасники Олімпійських ігор Олена Кривицька (фехтування) та Олександр Тугарьов (вітрильний спорт), школа де виховують учнів на прикладі олімпійських ідеалів та цінностей, школа де педагогічний колектив турбується про здоров'я учнів через фізичну культуру і спорт.

Свято олімпійського прапора. Завантажити положення можна за посиланням: [18].

Конкурс «Олімпійська Україна» Конкурс проводиться з метою широкого висвітлення подій та досягнень в олімпійському русі, підготовки українських спортсменів до участі в міжнародних, європейських змаганнях, Європейських юнацьких олімпійських фестивалях, Європейських іграх, Олімпійських іграх тощо, поширення ідей олімпізму серед громадськості та заохочення широких верст населення до здорового способу життя й фізичної активності, налагодження тісного співробітництва НОК України з засобами масової інформації України. Завантажити положення можна за посиланням: [19].

Олімпійський куточок. Завантажити положення можна за посиланням: [20].

Європейський тиждень спорту. Європейський тиждень спорту проходить щороку в країнах Старого світу з 23 по 30 вересня.

В рамках реалізації проєкту НОК України #OlympicLab «Чат з чемпіоном» та на завершення Європейського тижня спорту #BeActive учні загальноосвітньої школи №10 м. Тернопіль разом однолітками із шкіл України поспілкувались з Міністром молоді

та спорту України, Олімпійським чемпіоном Вадимом Гутсайтом та амбасадорами #BeActive.

До учасників зустрічі з вітальними словами звернулись Пітер Фішер – відповідальний представник Європейської Комісії #BeActive без кордонів

Вже багато років цей суспільно-важливий проєкт, ініційований Європейською Комісією, спонукає людей до здорового способу життя – бути активними (#BeActive) не лише впродовж тижня, але й залишатися такими протягом життя.

Європейський тиждень спорту спонукає до занять спортом та фізичної активності, і має на меті підвищити обізнаність про численні переваги обох.

Тиждень призначений для всіх – незалежно від віку, походження та рівня підготовки – і допомагає людям, органам державної влади, спортивному руху, громадським організаціям та приватному сектору співпрацювати у галузі спорту.

Європейський тиждень спорту [21] – це ініціатива Європейської Комісії, яка в значній мірі є децентралізованою, і відбувається в усій Європі. Тиждень передбачає тісну співпрацю з національними координаторами та багатьма різними партнерами, які твердо підтримують його цілі.

У 2018 році Україна вперше отримала право приєднатися до однієї з наймасовіших ініціатив ЄС у сфері фізичної культури. А починаючи з 2019 року координатором цієї спортивної події в Україні виступає Національний олімпійський комітет, який разом з амбасадорами ЄТС – іменитими медалістами Олімпійських ігор ініціює різноманітні заходи, що популяризують спорт та закликають суспільство активніше долучатися до нього.

Завантажити положення можна за посиланням: [22].

Олімпійська бібліотека. Посилання на бібліотеку. [23].

Візуалізація важливий компонент олімпійської освіти. Леонардо Да Вінчі говорив, що *«... око, це вікно душі, воно є засобом за допомогою якого розум може найповніше оцінити нескінченні витвори природи. Ім'я людини відрізняється в різних країнах, але її форма ніколи не змінюється...»*. Фізичне виховання в першу чергу покликане будувати форму людського тіла. Адже що таке ім'я без форми? Що би нам говорили імена наших олімпійців Олени Підгрушної, Дмитра Підручного, Тараса Радя, Віри Зозулі, Тараса Дольного, Анжели Балахонової, Олени

Кривицької та ін., якщо вони не турбувались б про форму свого тіла.

Спортивне волонтерство. Ми всі у цьому житті волонтери, хочемо ми того чи ні.

Один із визнаних моральних авторитетів нашого часу, що входить до сотні найвпливовіших людей України Любомир Гузар визначив волонтерство як один із проявів служіння. *«Я бачу кожну професію як служіння. Лікар, вчитель, письменник, робітник і навіть політик – то служіння іншим. Тільки тоді, коли ми віддаємо, стаємо багатшими. Треба формувати в людях розуміння служіння»* [24].

Ми звикли, що фізичним вихованням та олімпійською освітою підростаючого покоління, тай зрештою і дорослих, повинен займатись фахівець який закінчив спеціальний факультет чи навчальний заклад і зовсім випускаємо із виду, що завданням кожного педагога є формування фізично гармонійно розвиненої, здорової особистості. На превеликий жаль роль інших членів суспільства зводиться до профілактичних форм роботи які стосуються тютюнопаління, вживання алкоголю та наркогенних речовин. Це при тому, що практично кожний громадянин, в тій чи іншій мірі, залучений до фізкультурно-спортивної роботи щодо підростаючого покоління.

Принципи діяльності волонтера у напрямку олімпійської освіти і виховання.

- Олімпізм є філософією життя
- Можливість займатися спортом, не піддаючись дискримінації, у душі олімпізму, взаєморозуміння, дружби, солідарності і чесної гри
- Надання допомоги, безкоштовних послуг особисто або колективно у душі партнерства і братерства
- Приналежність до олімпійського руху вимагає обов'язкового дотримання положень Олімпійської хартії і визнання МОК

Не дивлячись на бурхливий розвиток спортивного волонтера у світі, в Україні цей рух має ряд істотних проблем, серед яких слід виділити:

Інформаційні - недостатня пропаганда, незначна реклама волонтерської діяльності.;

Соціально-економічні - низький рівень доходів у більшості громадян України ускладнює використання вільного часу в суспільних цілях і знижує рівень мотивації до добровільної

безоплатної праці;

Правові - відсутність юридичних норм і механізмів захисту волонтерської діяльності;

Державні - відсутність належної уваги до волонтера з боку владних структур;

Кадрові - дефіцит кваліфікованих фахівців-добровольців;

Гуманістичні - недостатній рівень цивілізованості суспільства визначає відсутність бажання до колективної, добровільної суспільно-корисної праці.

Вирішення означених проблем здійснюється через:

1. Обговорення питань волонтерства в олімпійській освіті на сторінках збірника всеукраїнської конференції. Сторінка всеукраїнської конференції **«Олімпійський рух на тернах України – минуле та сьогодення»** [25].

2. Проведення акцій **«Олімпійське гасло об'єднує»** - залучення до волонтерської діяльності через олімпійську освіту та спорт представників різни професій та соціальних станів – вчителів, банкірів, лікарів, інженерів, службовців.

3. **Обласна олімпіада з фізичної культури** -Допомога у суддівстві олімпіади.

4. Проведення акції **«Олімпійська лекція»** - „Впровадження олімпійської освіти у систему фізичного виховання і спорту Тернопільської області” в рамках семінару з підвищення в кваліфікації працівників різних галузей з питань фізичної культури та спорту, олімпійського руху.

5. **Зустріч з відомим спортсменами, як складова системи олімпійської освіти**

6. Проведення акції **«Олімпійська листівка»** - Головна мета цього заходу – привернути увагу молоді до спорту, здорового способу життя й надати можливість майбутнім волонтерам, як носіям олімпійських цінностей, через малюнок висловити своє відношення до спорту, бачення себе в спорті.

7. **«Майстер класи з видів спорту»** – як волонтерська діяльність щодо залучення підростаючого покоління до рухової діяльності

8. Проведення акцій **«Олімпійська бібліотечка волонтера»**.

9. Вікторина серед волонтерів **«Знавці Олімпійського спорту»**

Регіональні проєкти сприянню олімпійській освіті, популяризації олімпійського руху.

1. Зустріч олімпійців та місцевої влади із молоддю в рамках проекту «Клуб успішних людей».
2. «Прапор НОК України у кольорах української вишиванки»
3. «Прапор НОК України та Олімпійської академії України на найвищих вершинах Українських Карпат»
  - Гора «Говерла» - 2061 м.
  - Гора «Піп Іван Черногірський» 2028 м.
  - Гора «Петрос» - 2020 м.
  - Гора «Смотрич» - 1899
  - Гора «Вухатий камінь» - 1864 м.
  - Гора «Синяк» - 1665 м.
  - Гора «Хом'як» - 1542 м.
  - Гора «Ротило» 1483 м.
4. Прапор НОК України та Олімпійської академії України замайорів у перлині України Дністровському каньйоні
5. Прапор НОК України та Олімпійської академії України у найглибших печерах України
6. Реалізація спільного проекту НОК України та Олімпійської академії України «Олімпійська книга»
7. Конкурс спортивного рисунку та фотографії.

Провідна ідея цього конкурсу – привернути увагу студентів до спорту, здорового способу життя й надати можливість педагогам, як носіям олімпійських цінностей, через малюнок висловити своє відношення до фізичної культури і спорту, бачення себе в спорті.

8. Заходи з популяризації олімпійської ідеї та підвищення освіченості представників територіальних громад.

Семінар-наради місцевого осередку НОК України в Тернопільській області з представниками громад який відбувся 25-26 серпня 2023 року Заходи НОК України, як невід'ємна частина освіти та виховання молоді

Олімпійський рух як фактор зміцнення та згуртування громад Тернопілля. Сприяти побудові мирного й кращого світу за допомогою виховання молоді засобами спорту відповідно до ідей Олімпізму і його цінностями. Це основна ідея яка була основним лейтмотивом семінар-наради місцевого осередку НОК України в Тернопільській області з представниками громад який відбувся 25-26 серпня 2023 року у мальовничому куточку нашої області навчально-оздоровчому комплексі «Червона калина» Тернопільського національного медичного університету.

Представники Тернопільського обласного відділення олімпійської академії України Андрій Огнистий та Олександр Хома прийняли участь у семінар-наradі та донесли до представників громад області шляхи впровадження в практику роботи з молоддю заходів Національного олімпійського комітету України.

Конструктивна дискусія за модерування голови відділення, Народного депутата України Івана Калаура викрила цілу низку проблем спортивної освіти, фізичної культури і спорту області, дала змогу учасникам семінару поділитись власними практиками реалізації програми розвитку олімпійського руху на Тернопіллі.

9. Заходи з популяризації олімпійської ідеї та підвищення освіченості майбутніх вчителів. В рамках міжуніверситетського онлайн-лекторію, який за сприяння Тернопільського обласного відділення Олімпійської академії України організовано лекцію «Українська спортова діаспора: вчора та сьогодні», яку прочитав Олексій Лях Породько
10. Всесвітній день бадмінтону. Апробація освітніх технологій з дітьми через залучення педагогічного колективу закладу освіти
Проводиться за ініціативи Національного олімпійського комітету України, за сприяння Міністерства освіти і науки України, Міністерства, молоді та спорту України, федерації бадмінтону України, спільно з Тернопільським національним педагогічним університетом ім. Володимира Гнатюка.

Список використаних джерел.

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/Олімпійська_хартія.
2. <https://noc-ukr.org/about/officialdocuments/promova-prezidentamok-tomasa-baha-z-nagodi-25-richchya-nok-ukraini/>
3. <https://noc-ukr.org/news/22281/>
4. <https://suspilne.media/sport/373316-pogroza-bojkotom-porusenna-olimpijskogo-ruhu-mok-se-raz-visloviv-poziciu-sodo-zaav-ukraini-u-konteksti-olimpiadi/>
5. https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/biblioteka_nadhodzhennya/10_urokov.pdf
6. <https://dovidka.biz.ua/tsitati-ta-aforizmi-pro-sport-ukrayinskoju/>
7. Олімпійська освіта: Метод. рекомендації / За заг. ред. М.М. Булатової. – К.: Олімпійська література, 2002. – С. 8.
8. Олімпійська освіта: Метод. рекомендації / За заг. ред. М.М. Булатової. – К.: Олімпійська література, 2002. – С. 8.

9. <https://noc-ukr.org/>
10. <https://noc-ukr.org/about/structures/academy/>
11. <https://noc-ukr.org/about/structures/commissions/olympic-education/>
12. <https://noc-ukr.org/about/projects/olympiclub/polozhennya-2022/>
13. <https://noc-ukr.org/about/projects/-the-olympic-lesson/polozhennya-2022/>
14. <https://noc-ukr.org/about/projects/-the-olympic-day/polozhennya-2022/>
15. <https://noc-ukr.org/about/proekti/olimpiyskiy-tizhden/polozhennya/>
16. <https://noc-ukr.org/about/projects/olimpiyska-zaryadka/polozhenniaa/>
17. <https://noc-ukr.org/about/projects/-olimpiyske-lelechenya/polozhenniaa/>
18. <https://noc-ukr.org/about/projects/svyato-olimpiyskogo-prapora/polozhennya/>
19. <https://noc-ukr.org/about/proekti/konkurs-olimpiyska-ukraina-/>
20. <https://noc-ukr.org/about/projects/olimpiyskiy-kutochok/polozhennya/>
21. <http://ec.europa.eu/sport/week/>
22. <https://noc-ukr.org/about/projects/evropeyskiy-tizhden-sportu/pro-evropeyskiy-tizhden-sportu/>
23. <https://noc-ukr.org/about/olympic-library/library/>
24. <https://crs-center.org/14561-2/>
25. <https://www.facebook.com/25noc/>